

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :54045643-610-1-151
Konu :Yazılı Soru Önergesi

07.10.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :22.10.2018 tarihli ve 43452547-120.07-E.369662 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Siirt Milletvekili Sayın Meral DANIŞ BEŞTAŞ'a ait 7/4313 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek: Cevabi Görüş 7/4313 (2 sayfa)

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**SIİRT MİLLETVEKİLİ SAYIN MERAL DANIŞ BEŞTAŞ'A AİT 7/4313 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Siirt İli sınırları içerisinde Botan Çayı üzerinde “6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu” kapsamında, “Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde Limak Hidroelektrik Santral Yatırımları A.Ş. tarafından işletilmekte olan Alkumru Barajı ve HES ile Baren Enerji Üretim ve Ticaret A.Ş. tarafından işletilmekte olan Kirazlık HES projeleri işletme aşamasındadır. Limak Hidroelektrik Santral Yatırımları A.Ş. tarafından inşa edilmekte olan Çetin Barajı ve HES projesinde inşaat faaliyetleri devam etmektedir. Pervari Elektrik Üretim Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından tesis edilmesi düşünülen Pervari Barajı ve HES ile Botan Çayı yan kolu Büyük Çay üzerinde bulunan İba Elektrik Üretim Maddeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından tesis edilecek olan İncir Barajı ve HES projelerinde ise kati proje çalışmaları devam etmektedir. Batman Enerji San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından inşa edilecek olan Keskin Barajı ve HES projesi ise inşaat öncesi aşamasındadır.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü’nün (DSİ) görev alanı içerisinde güvenlik maksatlı olarak baraj yapımı projesi bulunmamaktadır. DSİ tarafından hazırlanan bütün baraj projeleri içmesuyu, sulama, enerji ve taşkın kontrol amaçlıdır.

Yapımı tamamlanan Çetin, Limak, Kirazlı ve Pervari barajlarından işletme aşamasında olanlar tetkik edildiğinde bu tesislerin çevre ile uyumlu oldukları ve sahada görüntü bozukluğuna sebebiyet vermedikleri anlaşılmaktadır. İnşaatı devam etmekte olan Çetin Barajı ve HES Projesinin ise DSİ denetiminde çalışmaları yürütülmektedir. İnşaat aşamasında yaşanabilecek her türlü doğa tahribatına ve benzeri olumsuzluklara, DSİ denetim sorumluları tarafından gerekli müdahaleler yapılmaktadır.

Yapımı tamamlanan Alkumru Barajı ve HES ile Kirazlık Regülatörü ve HES, “Kamu İhale Kanunu” kapsamında DSİ tarafından yaptırılan ihaleli bir iş olmayıp, “6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu” kapsamında finansmanı özel sektör tarafından sağlanan ve özel sektörün kendi hukuku içinde başka yüklenicilere yaptırdığı bir iştir.

2017 yılında Türkiye’nin toplam enerji üretimi 294 Milyar kWh olup, bunun 58,2 Milyar kWh’sı yaklaşık %20’si HES’lerden üretilmiştir. 2018 yılının 10 aylık dilimi itibariyle 251 Milyar kWh enerji üretilmiş olup, bunun 51 Milyar kWh’sı (yani %20’si) HES projelerinden üretilmiştir. Botan Vadisinin hidroelektrik potansiyeli 5 Milyar kWh/yıl mertebesinde. Tamamı geliştirildiğinde üretilecek enerjinin, toplam hidroelektrik üretimin %10’unu karşılayacak olması göz ardı edilmemelidir. Bu elektrik üretiminin parasal karşılığı yaklaşık 1 Milyar dolar olup, eğer bu projeler tesis edilemezse bunun karşılığı olarak 1,5 Milyar TL doğalgaz ithalatı yapılmak zorunda kalınacağı hesaplanmaktadır. Ayrıca bu tesisler için özel sektör tarafından harcanan para 5 Milyar doların üzerinde olup, Devlet kasasından herhangi bir para harcanmamış, aksine harcanan paranın minimum 4 Milyar dolarlık kısmı Ülke içerisinde kalmıştır.

Diğer enerji kaynaklarında bu durum tam tersidir. Kullanılmayan her damla su, Ülkemizin kaybolan parasıdır. Ülkemizde yılda 100 Milyar kWh’ye yakın enerji denize akmakta ve

BA

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

bunun karşılığı yaklaşık 10 Milyar dolar/yıl'a tekabül etmektedir. Hidroelektrik enerji ile boşa akan su kaynakları Milli Ekonomiye kazandırılacak, sanayimiz canlanacak ve istihdam artacaktır. Yatırımın büyük bir kısmı yurtiçi harcamalar şeklinde olacaktır. Erozyonun önlenmesine imkân tanınacaktır. Çevre ile uyumlu bir enerji kaynağı olması sebebiyle de en düşük emisyon ile en düşük kirlilik meydana gelecektir.

Ülkemizde bütün HES projeleri inşaata başlanmadan önce kapsamlı bir düzenleme ve inceleme süreci olan ÇED sürecinden geçmekte, doğal ve sosyo-ekonomik çevre üzerinde meydana gelebilecek olumsuz etkilerin önlenmesine yönelik çalışmalar bu süreçte ele alınmaktadır. HES projelerinin başvurudan, inşaat aşamasına ve işletmeye alınmaya kadar olan bu süreç içerisinde, bölge eski yerleşim alanlarının olduğu bir bölge ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşü alınmaktadır.

DSİ tarafından yürütülen HES projelerinin hayata geçirilmesinde, tesisin yapılacağı havzanın ve su kaynağının özellikleri belirleyici olmaktadır. Bu itibarla her proje kendi şartları içerisinde incelenerek değerlendirilmekte olup, Havza Master Plan çalışmaları kapsamında projenin çevresel ve teknik yönden yapılabilirliği ortaya konulduktan sonra, farklı alternatifler çalışılarak proje formülasyonu belirlenmekte ve bilahare projenin rantabilitesinin ve amortisman süresinin hesaplandığı fizibilite raporunun tamamlanmasını müteakip, projenin yapımına karar verilmektedir. Çevreyi ve ekosistemi bozmadan topoğrafik ve jeolojik şartlar imkân sağladığı takdirde, çevre ile uyumlu proje geliştirmeye hassasiyet gösterilmektedir.

HES'lerin inşaat dönemlerinde çevreye verecekleri tahribatın asgari düzeyde tutulmasına imkân veren yeni nesil projelerde; ağaç kesimi yapılmamakta, aç-kapa projelerine izin verilmemekte, mümkün mertebe açık kanallı iletimler yerine kapalı (boru, tünel vb.) iletimler tercih edilmektedir. Tünelli iletimler, çevre ve sosyal açıdan uygun geçişler olmakla beraber dere boyunca mevcut yol var ise (köy yolu, yayla yolu, orman yolu, maden yolu vb.), yol güzergâhı boyunca basınçlı boru yol altına serilerek su alma yapısından itibaren santrale kadar ulaşmak teknik, ekonomik, çevresel ve sosyal açılardan en uygun tasarımlar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca kısa zaman içerisinde yapılan ağaçlandırma faaliyetiyle bölgenin eskisinden daha güzel bir hale getirilmesine de çalışılmaktadır. Bu çerçevede doğaya yeniden kazandırılma projeleri hazırlanmaktadır. Daha sonra oluşturulan göl alanlarında ve santral mevkilerinde rekreasyon alanları geliştirilip hizmete açılmaktadır.

Gerçekleştirilen/gerçekleştirilecek her bir HES projesinin doğaya olan etkileri, yapılacak saha düzenlemelerinin, ağaçlandırmanın ve/veya yeşil alan düzenlemelerinin ne kadar alanda, nasıl yapılacağı, bunun için seçilecek bitki ve ağaç türlerinin cinsleri ve bunun gibi önlemler, ÇED süreci kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca projeden etkilenen yöre halkının geçim kaynağı olan tarım alanları için sulama suyu, doğal hayat suyu, içmesuyu, kullanma suyu ve diğer kadim su haklarından arta kalan su ile enerji üretilmekte ve bu husus, firmalar ile imzalanan Su Kullanım Hakkı Anlaşmaları (SKHA) ile teminat altına alınmaktadır. HES projelerine başvuru aşamasından itibaren Lisans süresince Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda Bakanlığımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Valilikler, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi çok sayıda kurum ve kuruluşlar ile bilgi ve görüş alışverişinde bulunmaktadır.